AFGØRELSER

KOMMISSIONENS AFGØRELSE (EU) 2017/97

af 4. juli 2016

om statsstøtte SA.40168 — 2015/C (ex SA.33584 — 2013/C (ex 2011/NN)) gennemført af Nederlandene med hensyn til den professionelle fodboldklub Willem II i Tilburg

(meddelt under nummer C(2016) 4061)

(Kun den nederlandske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 108, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med traktatens artikel 108, stk. 2 ([1]), og under henvisning til deres bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

(1) I 2010 blev Kommissionen af en borger underrettet om, at Nederlandene havde gennemført en støtteforanstaltning for den professionelle fodboldklub Willem II i Tilburg. Denne klage blev registreret under nr. SA.31122. I 2010 og i 2011 modtog Kommissionen også klager vedrørende foranstaltninger til fordel for andre professionelle fodboldklubber i Nederlandene, nemlig MVV i Maastricht, FC Den Bosch i 's-Hertogenbosch, PSV i Eindhoven og NEC i Nijmegen. Den 2. september 2011 gav Nederlandene Kommissionen yderligere oplysninger om foranstaltningen vedrørende Willem II.

(2) I et brev af 6. marts 2013 meddelte Kommissionen Nederlandene, at den havde besluttet at indlede proceduren, jf. artikel 108, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, med hensyn til foranstaltningerne til støtte for Willem II, NEC, MVV, PSV og FC Den Bosch.

(3) Kommissionens afgørelse om at indlede proceduren (»åbningsafgørelsen«) blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ([2]). Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til den pågældende foranstaltning.

(4) Nederlandene fremsatte bemærkninger inden for rammerne af proceduren vedrørende foranstaltningen til fordel for Willem II i breve af 31. maj 2013 og 12. november 2013. Nederlandene svarede også på en anmodning om yderligere oplysninger i et brev af 11. februar 2014.

(5) Kommissionen modtog bemærkninger fra kommunen i Tilburg (»kommunen«) som en interesseret part vedrørende foranstaltningen for Willem II. Den fremsendte dem til Nederlandene, som fik mulighed for at reagere. Dets bemærkninger blev modtaget i et brev af 12. november 2013 og på et møde, som blev holdt den 20. marts 2014.

([1]) Kommissionens afgørelse i sag SA.33584 (2013/C) (ex 2011/NN) — Nederlandene — Støtte til visse professionelle nederlandske fodboldklubber i 2008-2011 — Opfordring til at fremsætte bemærkninger efter artikel 108, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUT C 116 af 23.4.2013, s. 19).

([2]) Jf. fodnote 1.

(6) Efter åbningsafgørelsen og efter aftale med Nederlandene blev efterforskningen af de forskellige klubber foretaget særskilt. Efterforskningen vedrørende klubben Willem II blev registreret under sag nr. SA.40168.

2. DETALJERET BESKRIVELSE AF FORANSTALTNINGEN

2.1. Foranstaltningen og dens modtager

(7) Det nationale fodboldforbund Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (»KNVB«) er en paraplyorganisation for såvel professionelle fodboldkampe som amatørkampe. Professionel fodbold i Nederlandene er organiseret i et system med to lag. I sæsonen 2014/15 bestod det af 38 klubber, hvoraf de 18 spillede i den bedste liga (*eredivisie*) og de 20 i den næstbedste liga (*eerste divisie*).

(8) Willem II blev grundlagt i 1898 og har været en professionel fodboldklub, siden professionel fodbold blev indført i Nederlandene i 1954. Willem II spiller sine hjemmekampe på Koning Willem II Stadion (»stadionet«) i Tilburg. Willem II rykkede ned fra den bedste liga til den næstbedste liga i 2010/11. Klubben rykkede igen op i 2012 og ned igen i 2013. I 2014 rykkede den endnu engang op i den bedste liga. 2005/06 var den seneste sæson, hvor Willem II spillede i en europæisk turnering (UEFA-cup).

(9) Willem II's nuværende juridiske form er Willem II Tilburg B.V. Enheden Willem II Tilburg B.V. (»Willem II«) er modtager af foranstaltningen. Den ejes af stiftelsen Stichting Beheer Betaald Voetbalorganisatie Willem II Tilburg. Der findes en særskilt forening (*Vereniging*) Willem II. I 2012 var Willem II en mellemstor virksomhed med 53 ansatte. Den havde en årlig omsætning på 11,4 mio. EUR i regnskabsåret 2008/09 og en omsætning på 9,9 mio. EUR i regnskabsåret 2009/10.

(10) I 2004 indgik kommunen og Willem II en kontrakt, hvorved kommunen blev eneejer ([3]) af stadionet, og hvorved Willem II blev lejer af stadionet. Af lejekontrakten fremgik det, at kommunen udlejede stadionet til Willem II for en årlig leje på 1 001 731 EUR plus moms og variable omkostninger. Lejen var baseret på investeringsomkostningerne, en afskrivningsperiode på 30 år og den rente på 5,5 %, som kommunen gjorde brug af på det tidspunkt, hvor kontrakten blev indgået. Betingelserne i den 30-årige lejekontrakt var udformet med henblik på at sikre en udnyttelse af stadionet, som ville være budgetneutral for kommunen. Kommissionen anførte i punkt 51 i åbningsafgørelsen, at de aftalte parametre på det pågældende tidspunkt garanterede, at Willem II betalte en leje, der dækkede alle omkostninger, så der ikke skulle betales driftsstøtte til fodboldklubben. Lejen lå inden for det lejeniveau, som andre betalte, men dog over gennemsnittet. I årene 2004 til 2008 var Willem II i stand til at betale lejen.

(11) I fodboldsæsonen 2009/10 stod Willem II i finansielle problemer, og i maj 2010 bekendtgjorde klubben, at den var på randen af konkurs. Kommunen, som tidligere havde suspenderet betalingen af leje for 2009, besluttede den 31. maj 2010 at sænke lejen og andre skyldige omkostninger med tilbagevirkende kraft indtil 2004. Effekten af denne beslutning var et fald i det årlige beløb, som fodboldklubben skulle betale over en periode på seks år, på 0,4 mio. EUR, hvilket betød, at der blev betalt et beløb — i to rater — på 2,4 mio. EUR til Willem II, hvorfra den udestående leje for 2009 blev trukket. Den 31. oktober 2011 blev der indgået en ny lejekontrakt, som erstattede kontrakten fra 2004.

(12) Kommunens beslutning af 31. maj 2010 var baseret på den betingelse, at Willem II opfylder betingelserne i omstruktureringsplanen, som havde til formål at genoprette Willem II's levedygtighed på langt sigt. Betingelserne i denne plan omfattede en pligt til at udarbejde kvartalsregnskaber, et balanceret budget for den næste fodboldsæson, finde en måde at rydde op i balancen på, behovet for at overholde det nationale fodboldforbunds standarder for løn til spillere samt indførelse af en ny ledelses- og tilsynsstruktur. De foranstaltninger, som Willem II traf for at opfylde disse betingelser, blev efterfølgende betragtet som tilfredsstillende af kommunen, som derfor frigav den anden rate af de 2,4 mio. EUR.

(13) Nederlandene underrettede ikke Kommissionen om deres plan om at give Willem II 2,4 mio. EUR jf. traktatens artikel 108, stk. 3. Kommissionen var heller ikke blevet informeret om beslutningen i 2009 om at suspendere betalingen af den årlige leje for sæsonen 2009/2010.

([3]) Inden kontrakten blev indgået, var kommunen den retmæssige ejer af stadionet og den jord, det ligger på, mens Willem II var den økonomiske ejer af stadionet, som klubben havde investeret sine egne penge i.

2.2. **Mulig virkning af støtten**

(14) Nederlandene har sat spørgsmålstegn ved den mulige støttes påvirkning af det indre marked for klubber, der ikke spiller fodbold på europæisk plan. Professionelle fodboldklubber betragtes imidlertid som virksomheder og er underlagt statsstøttekontrol. Fodbold har karakter af lønnet arbejde eller præstation af tjenesteydelser mod vederlag. Sporten har udviklet et højt professionelt niveau og dermed øget sin økonomiske virkning ([4]).

(15) Professionelle fodboldklubber udøver økonomiske aktiviteter på flere markeder ud over deltagelse i fodboldturneringer, som har en international dimension, som f.eks. transfermarkedet for professionelle spillere, reklame, sponsorering, merchandising eller mediedækning. Støtte til en professionel fodboldklub styrker dens position på disse markeder, som for de flestes vedkommende dækker flere medlemsstater. Hvis statsmidler derfor anvendes til at give en professionel fodboldklub en selektiv fordel, uanset den liga, den spiller i, vil denne støtte sandsynligvis kunne fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne inden for betydningen af traktatens artikel 107, stk. 1 ([5]).

2.3. **Begrundelse for indledning af proceduren**

(16) I åbningsafgørelsen nåede Kommissionen til den foreløbige konklusion, at kommunen havde givet Willem II en selektiv fordel ved hjælp af statens ressourcer og dermed havde givet støtte til fodboldklubben. Kommissionen mente endvidere, at støtteforanstaltninger til professionelle fodboldklubber sandsynligvis vil fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne inden for betydningen af traktatens artikel 107, stk. 1.

(17) I åbningsafgørelsen bemærkede Kommissionen, at Willem II havde været i finansielle vanskeligheder på det tidspunkt, hvor støtten blev tildelt. For at vurdere om støtten er forenelig med rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder ([6]) (»rammebestemmelserne«), anmodede Kommissionen om oplysninger om overholdelsen af alle kravene i rammebestemmelserne.

(18) Kommissionen var navnlig ikke i stand til at kontrollere, om betingelserne i punkt 34-37 i rammebestemmelserne vedrørende arten og opfyldelsen af en omstruktureringsplan var blevet overholdt. Kommissionen kunne heller ikke kontrollere, om der var givet tilstrækkelige kompenserende modydelser inden for betydningen af punkt 38-42. Det skulle endvidere påvises, at støtten havde været begrænset til det nødvendige minimum, at modtageren selv havde betalt et passende eget bidrag til omstruktureringen, og at princippet om engangsstøtte blev overholdt.

3. **BEMÆRKNINGER FRA NEDERLANDENE**

(19) Nederlandene var ikke enige i, at foranstaltningen til omstrukturering af stadionlejekontrakten udgjorde statsstøtte. Ifølge Nederlandene fulgte kommunen som ejer af stadionet markedsvilkårene og handlede i overensstemmelse med den markedsøkonomiske investors og kreditors princip ved at suspendere lejen for den vigtigste bruger af stadionet i 2009 og ved at sænke lejen og andre kontraktbetingelser med tilbagevirkende kraft i 2010. Såfremt Willem II gik konkurs, ville klubben miste sin licens til at spille professionel fodbold. Kommunen ville have stået med et fodboldstadion, som kun ville kunne anvendes til andre aktiviteter med store investeringsomkostninger. Nederlandene hævdede, at den lavere leje stemte overens med den leje, som blev betalt for andre stadioner, og at det derfor var i overensstemmelse med markedsvilkårene.

([4]) Sag C-325/08 Olympique Lyonnais ECLI:EU:C:2010:143, præmis 27 og 28, sag C-519/04 P Meca-Medina og Majcen mod Kommissionen ECLI:EU:C:2006:492, præmis 22, sag C-415/93 Bosman ECLI:EU:C:1995:463, præmis 73.

([5]) Kommissionens afgørelse vedrørende Tyskland af 20. marts 2013 om Multifunktionsarena der Stadt Erfurt (sag SA.35135 (2012/N)), betragtning 12, og Multifunktionsarena der Stadt Jena (sag SA.35440 (2012/N)), resuméer i EUT C 140 af 18.5.2013, s. 1, og af 2. oktober 2013 om Fußballstadion Chemnitz (sag SA.36105 (2013/N)), resumé i EUT C 50 af 21.2.2014, s. 1, betragtning 12-14, Kommissionens afgørelser vedrørende Spanien af 18. december 2013 om mulig statsstøtte til fire professionelle spanske fodboldklubber (sag SA.29769 (2013/C)), betragtning 28, Real Madrid CF (sag SA.33754 (2013/C)), betragtning 20, og påstået støtte til tre fodboldklubber i Valencia (sag SA.36387 (2013/C)), betragtning 16, offentliggjort i EUT C 69 af 7.3.2014, s. 99.

([6]) Meddelelse fra Kommissionen — Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EUT C 244 af 1.10.2004, s. 2). Anvendelsen af disse rammebestemmelser blev forlænget ved meddelelse fra Kommissionen om forlængelse af Fællesskabets rammebestemmelser af 1. oktober 2004 for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EUT C 296 af 2.10.2012, s. 3).

(20) Alternativt hævdede Nederlandene, at selv om foranstaltningen udgjorde støtte, var den forenelig med det indre marked. Disse argumenter var først og fremmest baseret på et brev sendt af Kommissionen til Nederlandene den 11. juli 2002 om sportsinfrastruktur. I dette brev beskrev Kommissionen, hvilke betingelser der skulle være opfyldt, for at den ikke ville betragte finansiering af sportsinfrastruktur som statsstøtte. For det andet er argumenterne baseret på rammebestemmelserne og traktatens artikel 107, stk. 3, litra c).

(21) Med hensyn til omstruktureringen af Willem II beskrev Nederlandene klubbens finansielle situation. I regnskabsåret 2008/09 ([7]) genererede Willem II et underskud på 3,9 mio. EUR ud af en omsætning på 11,4 mio. EUR, og klubbens egenkapital (*eigen vermogen*) faldt fra 4,1 mio. EUR til 0,2 mio. EUR. I 2009/10 ([8]) genererede Willem II et underskud på 4,4 mio. EUR ud af en omsætning på 9,9 mio. EUR. Trods de tildelte 2,4 mio. EUR fra kommunen faldt klubbens egenkapital yderligere fra 0,2 mio. EUR til *minus* 2,1 mio. EUR.

(22) Alle nederlandske professionelle fodboldklubber skal have en licens fra KNVB, som de kun kan få, hvis de opfylder visse betingelser. En af forpligtelserne i dette system vedrører klubbens finansielle fornuft. Hver sæson skal klubben fremsende regnskaber den 1. november, den 1. marts og den 15. juni, der bl.a. viser dens nuværende finansielle situation, samt budgettet for næste sæson. På grundlag af disse regnskaber bliver klubberne inddelt i tre kategorier (1: utilstrækkelig, 2: tilstrækkelig, 3: god). Der kan stilles krav om, at klubber i kategori 1 skal fremlægge en plan for forbedringer for at rykke op i kategori 2 eller 3. Hvis klubben ikke overholder planen, kan KNVB pålægge sanktioner, herunder give en officiel advarsel, fratage klubben point og — som den ultimative sanktion — trække licensen tilbage. En professionel fodboldklub i Nederlandene, som erklæres konkurs, mister sin licens. Hvis der efterfølgende grundlægges en ny klub, har den ikke direkte adgang til den professionelle fodboldliga, men skal starte i den næstbedste amatørliga. Med sine vanskeligheder risikerede Willem II at miste licensen til at deltage i professionelle turneringer. Klubben blev indplaceret i kategori 1 i 2010.

(23) Nederlandene gjorde opmærksom på, at kommunens beslutning om at tildele Willem II 2,4 mio. EUR i lyset af disse vanskeligheder var underlagt en række betingelser fastsat i den omstruktureringsplan, som Willem II havde udarbejdet ([9]). Planen skulle medføre en sund finansiel position over en periode på tre år. Planen havde ligeledes til formål at opfylde KNVB's krav om at opnå kategori 2-status (tilstrækkelig) inden udgangen af regnskabsåret 2012/13. Allerede i december 2011 fik klubben tildelt kategori 2-status af KNVB.

(24) Omstruktureringsplanen omfattede en ny ledelse samt nedskæringer i både personale og spillertrup. Den betød ligeledes, at antallet af spillere på kontrakt skulle reduceres. Flere spillere vil blive overført, eksisterende kontrakter vil blive forlænget til en lavere løn, nye kontrakter vil enten blive indgået uden transferbetaling, eller spillere vil blive lejet fra andre klubber. Formålet med planen var at reducere omkostningerne til personale og spillere fra 77 % til under 55 %.

(25) Ni private virksomheder havde indvilliget i at låne Willem II 2,25 mio. EUR i 2009, da de finansielle problemer opstod. I 2010 kunne de overtales til at forlænge løbetiden på lånene, ikke at forfølge deres krav, før Willem II havde genoprettet tilstrækkelig likviditet, og acceptere en lavere forrentning af disse krav. Seks af virksomhederne gik endnu videre og gav afkald på 10 % af deres krav. Målet med omstruktureringsplanen var at gøre det muligt for Willem II inden for tre år at opnå et moderat driftsoverskud. Planen viste sig at være realistisk. Willem II genererede et overskud på omkring 0,3 mio. EUR i 2010/11 og i 2011/12 og et mindre beløb i 2012/13, den forbedrede sin egen egenkapital til minus 1,4 mio. EUR pr. 30. juni 2012, minus 1,3 mio. EUR pr. 30. juni 2013 og vendte den til et positivt beløb i regnskabsåret 2013/14.

4. **BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER**

(26) Kommunen fremsatte bemærkninger under proceduren, som var stort set identiske med de bemærkninger, som Nederlandene fremsatte. Kommunen gav også specifikke oplysninger om Willem II's finansielle situation i 2009 og fremlagde en undersøgelse, som blev gennemført i november 2013 af Deloitte Financial Advisory Services, om omkostningerne ved kommunens forskellige muligheder i 2010 for at understøtte dens synspunkt om, at de trufne foranstaltninger i 2009 og 2010 havde været rationelle.

([7]) 30.6.2008-1.7.2009.
([8]) 30.6.2009-1.7.2010.
([9]) Plan van aanpak Willem II af 23. juli 2010.

5. VURDERING AF FORANSTALTNINGEN

5.1. Tilstedeværelse af statsstøtte i henhold til traktatens artikel 107, stk. 1

(27) I henhold til traktatens artikel 107, stk. 1, er statsstøtte enhver form for støtte, som ydes af en medlemsstat eller ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne. Betingelserne i traktatens artikel 107, stk. 1, er kumulative, og alle betingelser skal derfor være opfyldt samtidigt, før en foranstaltning kan udgøre statsstøtte.

(28) På grundlag af åbningsafgørelsen vurderer Kommissionen med hensyn til tilstedeværelsen af statsstøtte kommunens beslutning i 2009 om at suspendere betalingen af leje for Willem II's brug af stadionet og kommunens beslutning i maj 2010 om med tilbagevirkende kraft at sænke lejen og andre omkostninger for brug af stadionet. Kommissionen bemærker, at begge foranstaltninger er tæt forbundne med hensyn til kronologi, formål og Willem II's situation på det pågældende tidspunkt, og at de derfor bør undersøges sammen.

5.1.1. *Finansiering gennem statsmidler*

(29) Begge foranstaltninger blev vedtaget af kommunen, og de har direkte finansielle konsekvenser for dens budget og omfatter dermed brug af statsmidler. Overførsel af statsmidler kan tage mange former som direkte tilskud, lån, garantier, direkte investeringer i virksomheders kapital og naturaldydelser. At give afkald på indtægter, som ellers skulle være betalt til staten, udgør overførsel af statsmidler.

5.1.2. *Økonomisk fordel*

(30) Foranstaltningerne skal give Willem II en økonomisk fordel, som klubben ellers ikke ville have haft under normale markedsvilkår. Nederlandene og kommunen påstår, at kommunen handlede i overensstemmelse med den markedsøkonomiske investors og kreditors princip og dermed ikke giver Willem II nogen fordel. Kommissionen er ikke enig i denne holdning af følgende årsager.

(31) Når en virksomheds finansielle situation bedres som følge af statsintervention, kan det antages, at dette giver en fordel. For at vurdere dette bør virksomhedens finansielle situation efter foranstaltningen sammenlignes med dens finansielle situation, hvis foranstaltningen ikke var blevet indført. Uden indgriben ville klubben fortsat være i finansielle vanskeligheder med fare for at gå konkurs og blive rykket ned i en lavere liga. Det er ubestridt, at Willem II's finansielle situation bedredes markant gennem de undersøgte foranstaltninger.

(32) Dette ville ikke udgøre en uberettiget fordel, hvis kommunen kan bevise, at den handlede i overensstemmelse med den markedsøkonomiske investors og kreditors princip. Kommissionen bemærker, at kommunen i 2004 havde fuldt ejerskab af stadionet. For dette opkøb betalte kommunen den økonomiske værdi af stadionet, som var blevet fastslået af eksterne eksperter. Kommunen indgik lejekontrakten i 2004 med Willem II med fuld viden om, at stadionet ikke var en multifunktionel arena, men et fodboldstadion med Willem II som bruger og med begrænsede muligheder for andre aktiviteter end fodbold. Kommunen vidste derfor, at udnyttelsen af stadionet afhang af, at Willem II fortsat var i stand til at betale leje og andre omkostninger anført i kontrakten. En markedsøkonomisk investor ville enten slet ikke have påtaget sig denne risiko eller ville kun have påtaget sig det til gengæld for en tilsvarende overskudsmargen og forsikring mod enhver mulighed for, at brugeren gik konkurs.

(33) Da kommunen i 2010 underrettede kommunalbestyrelsen om, at Willem II var på randen af konkurs, konstaterede den desuden, at udnyttelsen af stadionet siden 2004 kun havde været neutral for dens budget. Hvis lejekontrakten i 2004 imidlertid ikke genererede et rimeligt overskud, skete ændringen af lejebetingelserne i 2010 med tilbagevirkende kraft med den viden, at det gør udnyttelsen siden 2004 tabsgivende. Dette udelukker, at beslutningen i 2010 om at reducere lejen ville opfylde den markedsøkonomiske investors princip. Ingen kommerciel aktør ville acceptere ændringen af lejen med tilbagevirkende kraft, som ikke har nogen udsigter til at sikre et afkast af investeringen.

(34) Nederlandene og kommunen hævder imidlertid også, at kommunens beslutning, som lettede klubbens gældsbyrde, var i overensstemmelse med den markedsøkonomiske kreditors princip. I denne forbindelse henviser de til, at flere store kreditorer gav afkald på en del af deres krav hos Willem II. De henviser endvidere til den del af åbningsafgørelsen, hvor Kommissionen konkluderede, at foranstaltningerne i kommunen Arnhem til fordel for fodboldklubben Vitesse ikke udgjorde statsstøtte.

(35) I denne henseende ville Kommissionen først og fremmest bemærke, at beslutningerne i 2009 om at suspendere lejebetalingerne og i 2010 om med tilbagevirkende kraft at nedsætte lejen og andre betalingsforpligtelser for brugen af stadionet, ikke blev truffet samtidig med tilsvarende foranstaltninger fra andre kreditorer. Endvidere indrømmede kommunen i 2010 et beløb på 2,4 mio. EUR til Willem II, hvilket er mere end dobbelt så meget som dens krav på et års leje fra Willem II. Kommunen krævede, at Willem II skulle forhandle med andre kreditorer om at få styr på sin balance, men uden at stille betingelser for forhandlingerne, som ville svare til betingelserne i dens egen intervention. Argumentet om, at en professionel fodboldklub, der går konkurs, mister sin licens, og at kommunen ville stå tilbage med et fodboldstadion, der kun kunne bruges til andre aktiviteter med store investeringsomkostninger, er heller ikke overbevisende. I tilfælde af konkurs kunne der være grundlagt en ny klub som bruger af stadionet. Den ville ganske vist ikke få direkte adgang til den professionelle fodboldliga, men ville skulle starte i den næstbedste amatørliga. Men den ville have mulighed for at bruge stadionet og inden for en overskuelig fremtid vende tilbage til den professionelle liga og dermed bidrage til lejeindtægten fra stadionet.

(36) Nederlandene henviste også til Kommissionens brev af 11. juli 2002, hvori den beskrev, hvilke betingelser der skulle være opfyldt, for at den ikke ville betragte finansiering af sportsinfrastruktur som statsstøtte. Disse betingelser ville omfatte arenaens multifunktionelle karakter, ikke-diskriminerende adgang til den og hensigtsmæssigheden af brugerbetalingen.

(37) I det foreliggende tilfælde kan disse bemærkninger imidlertid ikke føre til den konklusion, at Willem II ikke opnåede en uretmæssig fordel. Det kunne allerede diskuteres, om argumenterne i brevet af 11. juli 2002 stadig er relevante i lyset af Domstolens retspraksis, hvoraf det fremgik, at offentlige investeringer i infrastruktur, som stilles til rådighed for offentligheden, er statsstøtte ([10]). I den foreliggende sag er det imidlertid afgørende, at kommunen og Willem II i 2004 indgik en kontrakt, hvorved de aftalte en årlig leje på 1 001 731 EUR. Hvis betalingen af denne aftalte leje først suspenderes i aftalen med kommunen, og hvis lejen derefter sænkes med tilbagevirkende kraft, giver kommunen Willem II en finansiel fordel, som den normalt ikke ville have fået, og som en privat operatør under alle omstændigheder normalt ikke ville havde givet.

(38) Af disse grunde er Kommissionen ikke overbevist om, at kommunen handlede som en markedsøkonomisk operatør, hverken som investor eller kreditor eller begge dele. Den konkluderer derfor, at den ydede finansiel støtte for at undgå, at Willem II gik konkurs, hvilket en privat markedsaktør ikke ville have gjort, og dette udgør derfor en fordel.

5.1.3. *Påvirkning af samhandels- og konkurrencevilkårene*

(39) Nederlandene har sat spørgsmålstegn ved den mulige støttes påvirkning af det indre marked for klubber, der ikke spiller fodbold på europæisk plan. I denne henseende minder Kommissionen om, som påpeget i betragtning 14, at professionelle fodboldklubber betragtes som virksomheder og er underlagt kontrol af statsstøtte. Fodbold har karakter af lønnet arbejde eller præstation af tjenesteydelser mod vederlag. Sporten har udviklet et højt professionelt niveau og dermed øget sin økonomiske virkning.

(40) Endvidere er Willem II potentiel deltager i europæiske fodboldturneringer og har tidligere deltaget i en europæisk turnering. Som professionel fodboldklub udøver den økonomiske aktiviteter på flere markeder ud over deltagelse i fodboldturneringer, som har en international dimension, som f.eks. transfermarkedet for professionelle spillere, reklame, sponsorering, merchandising eller mediedækning. Støtte til en professionel fodboldklub styrker dens position på disse markeder, som for de flestes vedkommende dækker flere medlemsstater. Hvis statsmidler som anført i betragtning 15 derfor anvendes til at give en professionel fodboldklub en selektiv fordel, uanset den liga, den spiller i, vil denne støtte sandsynligvis kunne fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne inden for betydningen af traktatens artikel 107, stk. 1.

([10]) F.eks. dom af 19. december 2012 i sag C-288/11 Mitteldeutsche Flughafen AG og Flughafen Leipzig-Halle GmbH mod Kommissionen ECLI:EU:C:2012:821.

5.2. **Vurdering i henhold til traktatens artikel 107, stk. 3, litra c)**

(41) Kommissionen skal vurdere, om støtteforanstaltningen til fordel for Willem II kan betragtes som forenelig med det indre marked. Ingen af undtagelserne i traktatens artikel 107, stk. 2, finder anvendelse på den pågældende støtteforanstaltning. Med hensyn til undtagelserne i traktatens artikel 107, stk. 3, bemærker Kommissionen, at ingen af de nederlandske regioner falder ind under undtagelsen i traktatens artikel 107, stk. 3, litra a). Den pågældende støtteforanstaltning fremmer ikke virkeliggørelsen af et vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse, ligesom den ikke afhjælper en alvorlig forstyrrelse i den nederlandske økonomi, jf. traktatens artikel 107, stk. 3, litra b). Støtteforanstaltningen kan heller ikke siges at fremme kulturen og bevare kulturarven, jf. traktatens artikel 107, stk. 3, litra d).

5.2.1. *Gældende retningslinjer*

(42) For så vidt angår undtagelsen i traktatens artikel 107, stk. 3, litra c), om støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, kan støtten være forenelig, hvis den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

(43) I sin vurdering af støtteforanstaltninger i henhold til traktatens artikel 107, stk. 3, litra c), har Kommissionen udstedt en række forordninger, rammebestemmelser, retningslinjer og meddelelser vedrørende de støtteformer og horisontale eller sektormæssige formål, som støtten tildeles for. Da Willem II stod over for finansielle vanskeligheder på det tidspunkt, hvor foranstaltningerne blev truffet, og støtten blev tildelt af kommunen for at imødegå disse vanskeligheder, er det passende at vurdere, om kriterierne i rammebestemmelserne ([11]) finder anvendelse, og om de er opfyldt.

(44) I juli 2014 offentliggjorde Kommissionen nye rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte ikke-finansielle virksomheder ([12]). De gælder dog ikke denne ikke-anmeldte støtte, som blev tildelt i 2009 og 2010. Ifølge punkt 137 i de nye rammebestemmelser ville dette kun være tilfældet for rednings- eller omstruktureringsstøtte, der er tildelt uden forudgående godkendelse, hvis al støtten eller en del heraf er blevet ydet efter rammebestemmelsernes offentliggørelse i *Den Europæiske Unions Tidende*. Ifølge punkt 138 i de nye rammebestemmelser vil Kommissionen i alle andre tilfælde foretage undersøgelsen på grundlag af de rammebestemmelser, der var gældende på det tidspunkt, hvor støtten blev ydet, i dette tilfælde rammebestemmelserne fra før 2014.

5.2.2. *Willem II som en kriseramt virksomhed*

(45) Ifølge punkt 10, litra a), i rammebestemmelserne betragtes et selskab med begrænset ansvar som kriseramt, når over halvdelen af den tegnede kapital er forsvundet, og over en fjerdedel af denne kapital er gået tabt i løbet af de sidste 12 måneder. I regnskabsåret 2008/09 ([13]) genererede Willem II et underskud på 3,9 mio. EUR ud af en omsætning på 11,4 mio. EUR, og klubbens egenkapital (*eigen vermogen*) faldt fra 4,1 mio. EUR til 0,2 mio. EUR. I 2009/10 ([14]) genererede Willem II et underskud på 4,4 mio. EUR ud af en omsætning på 9,9 mio. EUR. Trods de tildelte 2,4 mio. EUR fra kommunen faldt klubbens egenkapital yderligere fra 0,2 mio. EUR til *minus* 2,1 mio. EUR. Willem II var derfor tydeligvis en kriseramt virksomhed. Dette er ikke blevet bestredet af Nederlandene. Foreneligheden af statsstøtten til Willem II vil derfor blive vurderet efter rammebestemmelserne.

5.2.3. *Genoprettelse af den langsigtede rentabilitet*

(46) I afsnit 3.2 kræves det i rammebestemmelserne, at der, for at der kan ydes støtte, skal iværksættes en omstruktureringsplan (se punkt 34-37 i rammebestemmelserne), der inden for en rimelig tidshorisont skal gøre virksomheden rentabel på længere sigt. I denne henseende bemærker Kommissionen, at kommunens beslutning om at yde 2,4 mio. EUR til Willem II var underlagt en række betingelser som nævnt i betragtning 12. Disse betingelser var kernen i Willem II's omstruktureringsplan ([15]).

([11]) Se fodnote 6.
([12]) Meddelelse fra Kommissionen — Rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte ikke-finansielle virksomheder (EUT C 249 af 31.7.2014, s. 1).
([13]) 30.6.2008-1.7.2009.
([14]) 30.6.2009-1.7.2010.
([15]) Se fodnote 9.

(47) Planen skulle føre til en sund finansiel stilling over en periode på tre år og desuden opfylde KNVB's krav for fortsat at give licens til Willem II's deltagelse i professionelle turneringer og opnå kategori 2-status inden udgangen af regnskabsåret 2012/13.

(48) Omstruktureringsplanen omfattede en ny ledelse samt betydelige nedskæringer i både personale og spillertrup. Flere spillere blev overført, eksisterende kontrakter blev forlænget med en lavere løn, og nye kontrakter blev indgået, fri for transferbetalinger. Dette omfattede nedskæringer i omkostningerne til personale og spillere på 30 % over de to år efter vedtagelsen af planen. Ud over de 2,4 mio. EUR fra kommunen kunne Willem II sikre et fortsat bidrag på 2,25 mio. EUR fra den private sektor.

(49) Kommissionen mener, at omstruktureringsplanen tager hånd om årsagerne til Willem II's finansielle vanskeligheder, navnlig omkostningerne til spillerne i form af løn og transferbetalinger. Willem II regner med besparelser på sin kerneaktivitet. Omstruktureringsplanen er ikke afhængig af eksterne faktorer, som Willem II kan forfølge, men ikke fuldstændig kontrollere, som f.eks. at finde nye sponsorer og en stigning i antallet af tilskuere. Selv om Willem II's finansielle stilling og navnlig klubbens negative egenkapital fortsat giver anledning til bekymring, forventes det, at klubbens finansielle situation løbende vil forbedres ligesom dens drift som professionel fodboldklub. Udviklingen viser, at planen faktisk var realistisk. KNVB gav allerede i december 2011 klubben kategori 2-status. Willem II opnåede et driftsoverskud på 0,3 mio. EUR i 2010/11 og igen i 2011/12 og forbedrede dermed sin egen egenkapital til *minus* 1,4 mio. EUR pr. 30. juni 2012.

5.2.4. *Modydelser*

(50) I punkt 38-42 i rammebestemmelserne stilles der krav om, at modtageren skal give modydelser for at minimere støttens konkurrencefordrejende virkning og afbøde dens skadelige virkninger for samhandelsvilkårene. Med hensyn til åbningsafgørelsens punkt 80 bemærkede Kommissionen den særegne karakter af professionel fodbold i denne henseende og foreslog en række foranstaltninger, som for professionel fodbold kunne fortolkes som modydelser inden for rammebestemmelsernes betydning, som f.eks. begrænsning af registrerede spillere inden for det nationale fodboldforbunds grænser, accept af et lavere loft over lønningerne end de almindelige standarder i sektoren, et forbud mod at betale transferomkostninger for nye spillere i en vis periode eller en stigning i aktiviteter til gavn for samfundet. Ved at acceptere et loft over antallet af spillere eller lønninger ville en klub også acceptere en konkurrencemæssig ulempe i forhold til andre klubber uden disse begrænsninger. Et forbud mod transferbetalinger begrænser valgmulighederne for nye professionelle spillere.

(51) Kommissionen bemærker, at Willem II ifølge planen har reduceret antallet af ansatte og spillere. Antallet af spillere faldt fra 79 i sæsonen 2009/10 til 61 i 2010/11 og 53 i 2011/12. Antallet af registrerede spillere faldt fra 31 til 27. Lønomkostningerne ([16]) blev nedbragt til 48 % af omsætningen, hvilket er langt under UEFA's standard på 70 % bare for spillere. Der sker ingen transferbetalinger for nye spillere i omstruktureringsperioden. Disse foranstaltninger svækkede klubbens team og bidrog dermed til at rykke Willem II ned i den næstbedste liga i slutningen af sæsonen 2010/11 og igen i 2012/13. Kommissionen bemærker også flere udgifter for klubben til gavn for offentligheden til amatørtræning. Kommissionen konkluderer, at de krævede modydelser i rammebestemmelserne blev givet, og dette betød, at Willem II's konkurrencemæssige position i professionel fodbold blev svækket.

5.2.5. *Begrænsning af støtten til et minimum*

(52) Kommissionen bemærker også, at omstruktureringsplanen i høj grad er finansieret af eksterne private virksomheder ud over de interne besparelser. Ni private virksomheder havde indvilliget i at låne Willem II 2,25 mio. EUR i 2009, da de finansielle problemer opstod. I 2010 blev de overtalt til at fortsætte med at yde disse beløb til klubben og til at acceptere, at de ikke ville forfølge deres krav, før Willem II var i stand til at betale dem tilbage. De accepterede også en lavere rente på 3 %. Seks af virksomhederne blev overtalt til at frafalde 10 % af deres krav. Dette opfylder kravet i punkt 44 i rammebestemmelserne om, at mindst 40 % af omkostningerne til omstruktureringen for en mellemstor virksomhed som Willem II skal betales af støttemodtagerens egne midler, herunder ekstern finansiering, der viser en tro på støttemodtagerens levedygtighed.

([16]) I Willem II's regnskaber skelnes der ikke mellem løn til spillere og øvrige ansatte.

(53) Støttens størrelse var nødvendig. Ifølge omstruktureringsplanen skulle den medføre et moderat positivt resultat i sæsonen 2010/11 og 2011/12 og langsomt forbedre egenkapitalen. Dette ville ikke have givet Willem II mulighed for at købe nye spillere eller tiltrække dem med højere lønninger.

5.2.6. *Tilsyn og årlige rapporter*

(54) I henhold til punkt 49 i rammebestemmelserne skal medlemsstaten indsende oplysninger om en tilfredsstillende gennemførelse af omstruktureringsplanen på grundlag af regelmæssige og detaljerede rapporter. Punkt 51 indeholder mindre strenge betingelser for små og mellemstore virksomheder, for hvilke det normalt er tilstrækkeligt at fremsende resultatopgørelse og balance. Nederlandene har forpligtet sig til at fremsende disse rapporter.

5.2.7. *Princippet om engangsstøtte*

(55) I overensstemmelse med punkt 72-77 i rammebestemmelserne anførte Nederlandene, at Willem II ikke modtog rednings- eller omstruktureringsstøtte i de 10 år forud for tildelingen af den nuværende støtte. Landet forpligtede sig endvidere til ikke at yde ny rednings- eller omstruktureringsstøtte til Willem II i en periode på 10 år.

6. **KONKLUSION**

(56) Kommissionen konstaterer, at Nederlandene ulovligt har gennemført støtten til Willem II i strid med traktatens artikel 108, stk. 3. Den statsstøtte på 2,4 mio. EUR, som blev ydet til Willem II i 2009 og 2010, opfylder imidlertid betingelserne for omstruktureringsstøtte i rammebestemmelserne og kan betragtes som forenelig med det indre marked i overensstemmelse med traktatens artikel 107, stk. 3, litra c) —

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

Den statsstøtte, som Nederlandene har gennemført til fordel for fodboldklubben Willem II i Tilburg, på 2,4 mio. EUR, er forenelig med det indre marked, jf. artikel 107, stk. 3, litra c), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Artikel 2

Denne afgørelse er rettet til Kongeriget Nederlandene.

Udfærdiget i Bruxelles, den 4. juli 2016.

På Kommissionens vegne
Margrethe VESTAGER
Medlem af Kommissionen